

Vragen beantwoorden

Wie anderstaligen in de klas heeft, dient zich te realiseren dat minder goede resultaten niet altijd veroorzaakt worden door het niet snappen van de stof. Het goed begrijpen van de vragen die worden gesteld op een proefwerk kan evenzeer een factor zijn. Precies begrijpen wat van je gevraagd wordt en weten hoe je aan een antwoord kunt beginnen, daarover maakte Ben Vaske een les.

Deze les heb ik een paar jaar geleden gemaakt – ook voor collega's – omdat het mij toen opviel dat met name allochtonen niet veel ophebben met de manier waarop in het Nederlandse onderwijs vragen worden gesteld.

De les is bedoeld voor Nederlands en voor Sociale vaardigheden waarbij gewerkt wordt volgens een methodiek die ontwikkeld is door een aantal docenten van de Streekschool Den Haag om allochtonen zo goed mogelijk voor te bereiden op en te ondersteunen bij het afronden van een beroepskwalificerende primaire opleiding. Helaas heeft deze methode een verschrikkelijke naam: SRT, wat staat voor Socio Remedial Teaching.

Ook in mijn lessen Nederlands gebruik ik deze les nog als blijkt dat allochtone cursisten vragen niet goed beantwoorden. Overigens wordt aan de techniek van het beantwoorden van vragen mijns inziens veel te weinig aandacht besteed en zou menige vakdocent nog geschoold moeten worden in het maken van vragen.

Hieronder volgt een les uit het lessenreeksje. Na een korte inleiding waarin voor de cursisten het doel van de les wordt uiteengezet, volgt een leestekst met de vragen zoals de cursisten die krijgen voorgelegd. In de volgende paragraaf geef ik een toelichting en correctiemodel.

Toelichting en correctiemodel

Met deze les beoog ik de volgende *doelen* te realiseren.

- de leerlingen realiseren zich dat ze, zelfs als ze het antwoord op een vraag niet weten, vaak toch kunnen raden (schatten) hoe het antwoord eruit moet zien
- zij realiseren zich dat het de moeite loont je niet meteen te laten ontmoedigen
- zij herkennen vier soorten vragen: kennisvragen, begripsvragen, analysevragen, evaluatievragen
- zij kennen een aantal vraagwoorden en weten hoe zij op vragen die daarmee beginnen moeten antwoorden.

De *vaardigheden* die op deze manier geoefend worden zijn:

- hardop lezen, uitspraak
- concentratie gedurende een langere periode
- heel precies lezen van vragen en antwoorden
- eigen kennis zoveel mogelijk gebruiken
- logisch denken
- voorspellen

Het is belangrijk dat bij de antwoorden naar voren komt *hoe* leerlingen het antwoord hebben gevonden. De tekst is bijzaak, het gaat om de *technieken* die leerlingen zich eigen moeten maken – en niet om het juiste antwoord als zodanig.

De vragen zijn opgesteld van eenvoudig naar samengesteld, van gemakkelijk naar moeilijk. De terminologie is die volgens het begrippenapparaat van de cognitieve taxonomie van Bloom. Bij iedere vraag wordt kort aangegeven hoe de vraag precies gelezen moet worden en waar men speciaal op moet letten.

Om de vragen met *hele zinnen* te beantwoorden, moeten leerlingen leren woorden uit de vragen te gebruiken.

Kennisvragen

- 1a *kondremans*:
- b *onafhankelijk*: in staat zijn zelf beslissingen te nemen, zonder aan iemand te hoeven gehoorzamen (zelfstandig)
- c *afro*:
- d *vrijpostig*: brutaal en onbeleefd, te vrij
- e *ratelt*: veel en snel praten

Een les 'Vragen beantwoorden'

We gaan nu een paar lessen besteden aan het op de juiste manier beantwoorden van vragen.

Dat is niet zo makkelijk, omdat er zoveel verschillende vragen bestaan. Toch kun je het beantwoorden van vragen wel leren.

Dan moet je echter wel de vraag goed lezen en helemaal begrijpen.

Vaak geven leerlingen een antwoord waarvan je zó al kunt zien dat het niet goed is, ook al weet je het antwoord niet precies.

Je kan pas een vraag beantwoorden als je precies weet wat er gevraagd wordt.

Je moet je dus óók goed kunnen concentreren.

Op scholen en bij cursussen worden leerlingen en cursisten 'doodgegooid' met vragen; tijdens proefwerken, mondelinge examens en landelijke examens.

Er is dus reden genoeg om aandacht te besteden aan het (slim) beantwoorden van vragen.

Zorg dat je straks bij het beantwoorden van de vragen genoeg ruimte tussen ieder antwoord openhoudt, om bij de behandeling van de vragen aantekeningen te maken.

We gaan de tekst nu eerst gezamenlijk lezen.

KINDEREN VAN SURINAME ONTMOETEN BA'ANANSI IN NEDERLAND

1 Ba'Anansi is ook in Nederland aangekomen. Hij leeft nu tussen de Surinamers en Nederlanders. Ba'Anansi kan maar moeilijk wennen. Eigenlijk zou hij het liefst terug gaan naar Suriname. Maar dat kan niet zomaar. De grote oude Ba'Anansi heeft hem niet voor niets naar Nederland gestuurd. Als oudste zoon moet Ba'Anansi immers gaan helpen onder zijn kondremans uit Suriname. Want het is helemaal niet altijd zo leuk voor Surinamers in dat koude kikkerland. Dat heeft Ba'Anansi al vaker gehoord als hij rondkroop in het ontmoetingscentrum van Surinamers.

2 Vandaag zijn daar weer eens een heleboel kinderen uit Suriname aan het spelen. Na een tijdje krijgen ze een glaasje siroop te drinken en gaan ze in een kring zitten praten met elkaar.

Zoiets heeft Ba'Anansi in Suriname de kinderen nog nooit zien doen. De kinderen mogen vertellen of ze het wel leuk vinden in Nederland. Grappig, denkt Ba'Anansi, dat die kinderen hier, net als de grote mensen, ook zélf mogen vertellen.

Vroeger in Suriname praatten eigenlijk alleen maar de juffrouwen of de meesters en dan moesten de kinderen hun mond houden. Maar

ja, de tijden veranderen, denkt Ba'Anansi, en zo verandert er ook heel wat in het onafhankelijke Suriname van vandaag de dag!

3 Ba'Anansi kijkt nu in de richting van een jongetje met een mooie afro: dat is Stanley. Stanley springt van zijn ene op zijn andere voet en houdt zijn vinger hoog in de lucht. Júf, schreeuwt hij, mag ik vertellen?!

Wat vrijpostig is die jongen, denkt Ba'Anansi, maar de juffrouw schijnt het juist leuk te vinden. Vertel het maar Stanley, zegt de juf heel vriendelijk. En daarna zegt ze nog steeds heel vriendelijk: maar wil je dan wél weer rustig op de stoel gaan zitten, mi boy?!

Stanley gaat op het puntje van zijn stoel zitten en ratelt dan echter elkaar: Ik vind hier sommige dingen wel leuk, bij voorbeeld dat we allemaal geld hebben om eten te kopen en een huis met een dak erop (Zoiets heeft hij tenminste altijd zijn moeder horen vertellen). Maar er zijn ook echte vervélende dingen, zoals die stomme kinderen op school, of in de straat, die mij altijd pésten! En er zijn er ook die van die róttige dingen roepen, zo van: bruine poepdoos en roetmop en zo.

- 4 Ali, een jongetje met mooie gladde zwarte haren, springt nu ook van zijn stoel en roept: en ze zeggen ook wel eens: stink Surinamer tegen mijen dat vind ik niks niet leuk!

De juf vraagt of ze allemaal weer rustig op hun stoel willen gaan zitten. En dan vraagt ze: wat dóén jullie eigenlijk als die andere kinderen zo schelden?

Nou dan scheld ik terug hoor! roept Stanley en dan zeg ik bleekscheet en witte milkshake of zoiets. Ik roep altijd witte kaaskop en vette rijstebrij, laat Ali horen.

- 5 En helpt dat dan? vraagt de juf verwonderd.

Dan kijken alle kinderen even beduusd naar de puntjes van hun schoen. Alma haalt haar schouders op en zegt dan halffluid: schelden doet toch zeker geen pijn?!

- 6 Ba'Anansi heeft de hele tijd zitten luisteren. Om het beter te kunnen horen, heeft hij zich aan een draadje laten zakken tot boven het hoofd van de juf. Júf, schreeuwt Alidha opeens: daar zit een spin boven je hoofd! De juf kijkt omhoog. Oh! zegt ze dan blij verrast, dat is Ba'Anansi. Hallo, Ba'Anansi, kom je ons helpen om dat moeilijke scheldprobleem op te lossen? Ba'Anansi heeft daar niet op gerekend: hij is nog maar zo pas in Nederland!

- 7 Dan schiet hem opeens een wijs idee door zijn hoofd. Hij kijkt de kinderen onderzoekend aan en vraagt dan: Als je nu op straat een hondje tegen komt, en dat begint hárd te blaffen... blaf jij dan ook terug?!

De kinderen moeten daar een beetje om lachen en Stanley roept: Dat zijn toch altijd maar bange schijters: die hondjes die blaffen! En Ali zegt plechtig: Blaffende honden bijten niet!

Precies, zegt Ba'Anansi: als hondjes blaffen, zijn ze meestal bang voor je en dan willen ze toch nog proberen indruk op je te maken. Jullie zijn toch zeker verstandig genoeg om zoiets te begrijpen: daar trappen jullie toch zeker niet meer in?!

En daarbij: Surinaamse kinderen zijn toch zeker geen bange schijters! Nou nee, dat vinden de kinderen zelf ook niet.

- 8 Ba'Anansi trekt dan een nog ernstiger gezicht en vraagt nadenkend: En hoe zit dat dan met die scheldende kinderen op jullie school of in jullie straat?

Moet je dan óók niet terug schelden?! Alidha snapt meteen wat Ba'Anansi bedoelt en ze zegt bescheiden: Wij Surinamers zijn geen blaffen-de hondjes! Juist, zegt Ba'Anansi goedkeurend, jullie Surinaamse kinderen hebben allemaal zélf een hoofd vól met hersenen: maar die moet je dan wél leren gebruiken!

- 9 Ja maar, sputtert Stanley tegen, als je niet terug scheldt, denken de kinderen altijd dat je bang van ze bent! Ben jij dan bang voor domme scheldende kinderen? vraagt Ba'Anansi streng: die gebruiken hun verstand toch zeker niet?! En trouwens: je hebt toch zeker zélf een hoofd om te denken. We hoeven zo'n sléchte bakra toch niet meer voor ons te laten denken; dat doen wij Surinamers tegenwoordig zelf wel! Uh! nee, eigenlijk ben ik niet echt bang hoor, ik erger mij er alleen aan en dan heb ik geen tijd meer om na te denken. Ja, roept Ali, ik erger mij daar ook altijd rót aan, als die sléchte bakra's zo tekeer gaan. Nou, merkt Alma op, er zijn gelukkig ook al heel wat goede bakra's en die vinden zoiets ook heel vervelend.

Toch heb ik altijd de neiging om terug te schelden, blijft Stanley volhouden: ik zou anders niks beters weten. Oh, zegt Ba'Anansi dan overtuigend, dat gaat vanzelf wel over als je je hersenen gaat gebruiken in plaats van een grote mond vol met domme praatjes! Jullie Surinaamse kinderen gaan toch zeker een eigen weg zoeken in dit koude kikkerland?! Maar daar moeten alle Surinaamse kinderen nog maar eens lang en goed over nadenken hoor: zo eenvoudig is dat niet!

- 10 Poeh! Ba'Anansi heeft het er warm van gekregen en klimt daarom maar weer gauw aan zijn draadje naar boven. Tan boen! roept hij nog naar de kinderen. En als hij in een hoekje van het plafond zit uit te rusten, denkt hij: ik hoop maar dat de Grote Geest tevreden zal zijn over mijn wíjze raad.

Wat vinden jullie er eigenlijk zelf van?

Uit: *Kompe*, nr. 3 (1979)

Beantwoord de vragen met *hele zinnen*.

In de vragen zijn belangrijke woorden vetgedrukt. Aan die woorden moet je extra aandacht besteden.

Kennisvragen

- 1 **Wat** betekenen de volgende woorden:
 - a kondremans (alinea 1)
 - b onafhankelijk (alinea 2)
 - c afro (alinea 3)
 - d vrijpostig (alinea 3)
 - e ratelt (alinea 3)
 - f beduud (alinea 5)
 - g bakra (alinea 9)
 - h tan boen (alinea 10)
- 2 **Wie** is de hoofdpersoon van het verhaal?
- 3 **Waar** speelt het verhaal zich precies af?
- 4 **Welk** land wordt bedoeld met 'dat koude kikkerland'?
- 5a **Wie** is het jongetje met een mooie afro?
 - b **Noem** de **namen** van de **andere** personen die in het verhaal voorkomen.
- 6a **Hoeveel** scheldwoorden worden er in de tekst genoemd?
 - b **Noem** die scheldwoorden.

Begripsvragen

- 7 **Welke** van de scheldwoorden uit vraag 6b slaan op Surinamers en **welke** op Nederlanders?
- 8 Over **welk probleem** gaat het in deze tekst?
Met andere woorden: Wat is het **thema** van dit verhaal?
- 9 **Welke twee dingen** in Nederland zijn voor Ba'Anansi grappig en vreemd?
- 10 **Wat betekent** 'Blaffende honden bijten niet'? (alinea 7)

Analysevragen

- 11 Leg met **je eigen woorden** uit **waarom** dit spreekwoord in deze tekst voorkomt.
 - 12a **Welke** tegenstelling staat er in regel 3-4 van alinea 1?
 - b Met **welk woordje** wordt die tegenstelling weergegeven?
 - 13a **Waarom** gaat Ba'Anansi naar Nederland om zijn landgenoten te helpen? (alinea 1, r.4-8)
 - b Met **welk woordje** wordt deze reden aangegeven?
-

14 De slotzin van het verhaal luidt: 'Wat vinden jullie er eigenlijk zélf van?'

a Waar slaat het woordje er op?

b Wat vind jij daar nu eigenlijk zelf van?

Beantwoord deze vraag met minimaal tien volledige zinnen.

Verwerkingsopdracht

Ba'Anansi gaat, na wat hij in Nederland heeft meegemaakt, weer terug naar Suriname. Hij brengt verslag uit over zijn ervaringen aan de grote oude Ba'Anansi en zijn familie. Dat verslag gaat over vreemde en rare dingen die hij heeft meegemaakt en over de manier waarop Surinamers in Nederland leven en werken.

Schrijf dit verslag van Ba'Anansi op.

Je moet minimaal anderhalf A4-kantje schrijven.

Doe dit netjes, met volledige zinnen en maak alinea's.

f *beduusd*: stil van verbazing en verlegenheid, onthutst

g *bakra*:

h *tan boen*:

Voor het antwoord op deze vraag is een *woordenboek* nodig óf voldoende *voorkennis*. Leerlingen onderschatten vaak hun eigen kennis; vaak weten ze meer dan ze zelf denken, maar ze gunnen zich geen tijd om zich voldoende te concentreren.

2 Ba'Anansi is de hoofdpersoon.

Als er *wie* in een vraag staat, wordt er altijd naar een *persoon* gevraagd.

3 Het verhaal speelt zich af in het ontmoetingscentrum van Surinamers (alinea 1).

Op een vraag met *waar* moet in het algemeen geantwoord worden met een *plaats*. Het antwoord 'In Nederland' is onjuist, omdat er gevraagd wordt waar het verhaal zich *precies* afspeelt.

4 Met het koude kikkerland wordt Nederland bedoeld (alinea 1).

Er wordt gevraagd naar een land. Met het woordje *welk* wordt gevraagd naar de precieze naam, het precieze voorwerp, getal enz. Het is een betrekkelijk voornaamwoord.

5a Het jongetje met de afro is Stanley (alinea 3).
Wie slaat op een persoon.

b Ali (alinea 4); Alma (alinea 5); Alidha (alinea 6).
Er moeten namen genoemd worden en bij die namen mag Stanley niet meer genoemd worden, gezien het woordje *andere*.

6a Er worden zeven scheldwoorden genoemd.
Er wordt met *hoeveel* naar een *aantal* gevraagd. De namen moeten hier dus *niet* genoemd worden.

b De scheldwoorden zijn: bruine poepdoos, roetmop (alinea 4); stink Surinamer, bleekscheet, witte milkshake, witte kaaskop, vette rijstebrij (alinea 5).
Noemen betekent 'een naam geven'. De woorden moeten dus volledig opgeschreven worden.

Begripsvragen

7 Surinamers: poepdoos, roetmop, stink Surinamer; Nederlanders: bleekscheet, witte milkshake, witte kaaskop, vette rijstebrij.

Deze vraag bestaat uit *drie delen*, waarbij een antwoord gebruikt moet worden van een andere vraag. In het antwoord moet *systeem* worden aangebracht, bij voorbeeld door middel van een opsomming (zie antwoord) of een indeling in kolommen (categoriseren):

Surinamers	Nederlanders
poepdoos	bleekscheet
roetmop	witte milkshake
stink Surinamer	witte kaaskop
	vette rijstebrij

8 Het scheldprobleem (alinea 6).

Er wordt gevraagd naar de precieze naam van een probleem. Dit woord kan een hulpmiddel zijn bij het zoeken naar het antwoord, omdat het een woord uit de tekst is. Met een *thema* wordt het onderwerp van een tekst, boek, film enzovoort bedoeld.

9 Ten eerste kinderen mogen in Nederland, net als grote mensen, ook zélf vertellen (alinea 2). Ten tweede het vrijpostige gedrag van Stanley (alinea 3).

Er wordt gevraagd naar twee dingen in Nederland. Een antwoord als: 'Vroeger in Suriname praatten eigenlijk alleen maar de juffrouwen of de meesters en dan moesten de kinderen hun mond houden' (alinea 2) is fout, omdat dit op de Surinaamse situatie slaat. Voor het eerste antwoord helpt het woord *grappig* uit de vraag bij het zoeken; dit staat namelijk ook in alinea 2. Voor het tweede antwoord moet men de betekenis van *vrijpostig* kennen.

10 De betekenis is: Van hen die dreigen heeft men zelden iets te vrezen.

Er wordt gevraagd naar de betekenis van deze zin. Voor het antwoord is een woordenboek nodig óf voldoende voorkennis óf een zeer nauwkeurige lezing van het verhaal (opmaken uit de context). Het is wel van belang dat men weet dat dit een Nederlands (en Surinaams?) spreekwoord is.

Analysevragen

11 Voor het antwoord moet men twee dingen uit de vraag halen:

- gebruik van eigen woorden
- bij een *waarom*-vraag wordt naar een *reden* of *oorzaak* gevraagd, met andere woorden: 'Wat is de reden dat dit spreekwoord in de tekst voorkomt?'

Het antwoord op het tweede gedeelte van de vraag moet dus met eigen woorden opgeschreven worden.

12a De tegenstelling is: wel naar Suriname en niet naar Suriname.

Met een tegenstelling wordt een verschil of onderscheid tussen twee zaken weergegeven.

b Met het woordje *maar*.

Met dit woordje wordt meestal een tegenstelling aangegeven (signaalwoord).

13a Omdat het voor Surinamers niet altijd even makkelijk is in Nederland.

Een antwoord op een *waarom*-vraag begint meestal met *omdat*. (Waarom? – Daarom!)

b Met het woordje *want*.

Dit woordje is een oorzakelijk of redengevend voegwoord (signaalwoord).

14a *er* slaat op de wijze raad van Ba'Anansi (voorafgaande zin).

Het woordje *er* staat in de plaats van een *het*- of *de*-woord of iets wat eerder genoemd is en is vaak verbonden met een voorzetsel (in dit geval *van*). Het woord *waar* verwijst naar een *plaats* in de tekst.

b Er moet geantwoord zijn in zinnen mét een onderwerp en persoonsvorm en met de juiste zinsvolgorde.

Verwerkingsopdracht

Iedere zin moet een onderwerp en persoonsvorm hebben en de juiste zinsvolgorde moet zijn gebruikt. Verder moet het verslag een logische opbouw hebben en terugslaan op het verhaal.